

Istungidokument

A10-0016/2024

21.11.2024

RAPORT

Euroopa Ombudsmani 2023. aasta tegevust käsitleva aastaaruande kohta
(2024/2056(INI))

Petitsioonikomisjon

Raportöör: Alex Agius Saliba

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	13
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....	20
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	21
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	22

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

Euroopa Ombudsmani 2023. aasta tegevust käsitleva aastaaruande kohta (2024/2056 (INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Ombudsmani 2023. aasta tegevust käsitlevat aastaaruannet,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 10 lõiget 3,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklit 15, artikli 24 lõiget 3 ning artiklit 228 ja artikli 298 lõiget 1,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 24. juuni 2021. aasta määrust (EL, Euratom) 2021/1163, millega kehtestatakse ombudsmani ülesannete täitmist reguleeriv kord ja üldtingimused (Euroopa Ombudsmani põhikiri) ning tunnistatakse kehtetuks otsus 94/262/ESTÜ, EÜ, Euratom¹,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 11, 41, 42 ja 43,
 - võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni,
 - võttes arvesse Euroopa hea halduse tava eeskirja, mille Euroopa Parlament võttis vastu 6. septembril 2001. aastal,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ombudsmani vahel 15. märtsil 2006. aastal sõlmitud koostöö raamlepingut, mis jõustus 1. aprillil 2006. aastal,
 - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Euroopa Ombudsmani tegevuse kohta,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 55 ja artikli 148 lõiget 2,
 - võttes arvesse petitsioonikomisjoni raportit (A10-0016/2024),
- A. arvestades, et 18. aprillil 2024. aastal esitati Euroopa Ombudsmani 2023. aasta tegevust käsitlev aastaaruanne ametlikult Euroopa Parlamendi presidendile ja 4. septembril 2024. aastal tutvustas ombudsman Emily O'Reilly aruannet Brüsselis petitsioonikomisjonile;
- B. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklid 20, 24 ja 228 annavad Euroopa Ombudsmanile pädevuse võtta vastu kaebusi, mis puudutavad haldusomavoli juhtumeid ELi institutsioonide, organite ja asutuste tegevuses, v.a Euroopa Liidu Kohtu ülesannete täitmises õigusemõistjana;
- C. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklis 15 on sätestatud, et „[h]ea valitsemistava

¹ ELT L 253, 16.7.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1163/oj>.

edendamiseks ja kodanikuühiskonna osalemise tagamiseks teevad liidu institutsioonid, organid ja asutused oma tööd võimalikult avalikult“ ning et „[i]gal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, on õigus pääseda ligi liidu institutsioonide, organite ja asutuste [...] dokumentidele“;

- D. arvestades, et harta artiklis 41 on sätestatud, et „igal inimesel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul“;
- E. arvestades, et põhiõiguste harta artiklis 43 on sätestatud, et „igal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus pöörduda Euroopa ombudsmani poole seoses liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses ilmnenu haldusomavoliga, välja arvatud Euroopa Liidu Kohtu tegevus õigusemõistjana“;
- F. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 298 lõikes 1 on sätestatud, et „[L]iidu institutsioonide, organite ja asutuste abistab nende ülesannete täitmisel avatud, tõhus ja sõltumatu Euroopa halduskorraldus“;
- G. arvestades, et Euroopa Ombudsman võib esitada soovitusi ning soovitada parandusmeetmeid ja täiustusi haldusomavoli eri aspektide lahendamiseks;
- H. arvestades, et ombudsman algatas 2023. aastal 398 uurimist, millest 393 põhinesid kaebusel ja 5 olid omaalgatuslikud, ning lõpetas 372 uurimist (369 kaebusel põhinevat ja 3 omaalgatuslikku uurimist);
- I. arvestades, et 2023. aastal puudutas suurem osa uurimistest komisjoni (250 uurimist ehk 62,81 %) ning järgmistel kohtadel olid Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO) (47 uurimist ehk 11,81 %), Euroopa Parlament (16 uurimist ehk 4,02 %) ja Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) (11 uurimist ehk 2,76 %); arvestades, et ülejäänud uurimised jagunesid järgmiselt: Euroopa Liidu Nõukogu (7 uurimist ehk 1,76 %), Euroopa Pettustevastane Amet (7 uurimist ehk 1,76 %), Euroopa välisteenistus (6 uurimist ehk 1,51 %), Euroopa Andmekaitseinspektor (6 uurimist ehk 1,51 %), Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (5 uurimist ehk 1,26 %), muud ELi ametid (33 uurimist ehk 8,27 %) ja muud ELi institutsioonid või organid (12 uurimist ehk 3,01 %);
- J. arvestades, et 2023. aastal puudutas suurim osa ombudsmani uurimistest komisjoni, kelle haldustegevusele pöörab avalikkus märkimisväärset tähelepanu, arvestades, et tegemist on ELi täitevvõimuga;
- K. arvestades, et ombudsmani 2023. aastal lõpetatud uurimistes ei leitud 99 juhtumi (26,6 %) puhul haldusomavoli, institutsioon leidis lahenduse või osalise lahenduse 206 juhtumile (55,4 %), 46 juhtumi (12,4 %) puhul ei olnud edasised uurimised põhjendatud ja haldusomavoli tuvastati 27 juhtumi (7,3 %) puhul;
- L. arvestades, et ombudsmani poolt 2023. aastal lõpetatud uurimiste kolm peamist mureküsimust olid läbipaistvus ja vastutus (nt juurdepääs teabele ja dokumentidele) (34,2 %), teeninduskultuur (21,5 %) ja töölevõtmine (15,3 %); arvestades, et muud

probleemid hõlmavad personaliküsimuste head haldamist, kaalutlusõiguse nõuetekohast kasutamist (sealhulgas rikkumismenetlustes), rikkumismenetluste nõuetekohast haldamist, põhiõiguste austamist, menetlusõiguste austamist, toetusi, hankeid, lepinguid, eetikat, üldsuse osalemist ELi otsustusprotsessis ja usaldusväärset finantsjuhtimist;

- M. arvestades, et 2023. aastal viis ombudsman läbi ka ulatuslikumaid strateegilisi uurimisi ja algatusi ELi institutsioonide süsteemsete probleemide teemal, mis hõlmasid juurdepääsu dokumentidele, põhiõigusi, eetikaküsimusi, vastutust otsuste tegemisel ja ELi ametnike värbamist;
- N. arvestades, et ELi kodanikel on laialdased õigused pääseda juurde ELi haldusasutuste valduses olevatele dokumentidele; arvestades, et ombudsman algatas omaalgatusliku uurimise, paludes komisjonil kiiresti tegeleda süstemaatiliste viivitustega dokumentidele juurdepääsu taotluste käsitlemisel, et tagada üldsuse juurdepääsu käsitlevas ELi õigusaktis (määrus (EÜ) nr 1049/2001²) sätestatud tähtaegadest kinnipidamine; arvestades, et see uurimine näitas, et kui üksikisikud taotlevad juurdepääsu käsitleva otsuse (nn kordustaotluse) läbivaatamist, ei järgi komisjon 85 % juhtumite puhul seaduses sätestatud tähtaegu, andes enamasti vastuse 60 päeva järel; arvestades, et nende viivituste tõttu ei olnud saadud teave sageli taotlejate jaoks enam kasulik, mis takistas neil otsustusprotsessis õigeaegselt kaasa rääkida;
- O. arvestades, et ombudsman avaldas 2023. aastal eriaruande pärast oma strateegilist uurimist selle kohta, kui palju aega kulub Euroopa Komisjonil dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemiseks; arvestades, et ombudsmeni büroo esitas selle aruande Euroopa Parlamendile, et saada temalt toetust, et veenda komisjoni oma soovitusi järgima, olles arvamusel, et kodanikel on õigus oodata paremaid tavasid avatud, nüüdisaegselt ja teenistusvalmilt ELi administratsioonilt;
- P. arvestades, et eriaruannet arutati Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonis ning selle tulemusel koostati Euroopa Parlamendi resolutsioon aja kohta, mis kulub Euroopa Komisjonil dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemiseks³, mis võeti vastu 14. märtsil 2024 ja milles parlament väljendas suurt muret äärmuslike viivituste pärast komisjoni menetluses, mis puudutab üldsuse juurdepääsu taotletud dokumentidele, ning palus komisjonil need süstemaatilised ja märkimisväärsed viivitused likvideerida; arvestades, et parlament osundas, et ta kaalub selle küsimuse lahendamiseks kõigi olemasolevate parlamentaarsete vahendite kasutamist; arvestades, et resolutsioonis viidati ka läbirääkimistele COVID-19 vaktsiinide ostmise üle ja nõuti komisjonilt sobivat avalikustamist, ennetavamalt läbipaistvust, rohkem inimressursse kordustaotlustega tegelemiseks ning avatumat ja konstruktiivsemat suhtumist taotluse esitajatesse;
- Q. arvestades, et ombudsman rõhutas vajadust Euroopa Parlamendi uute eetikareeglite rakendamise nõuetekohase järelevalve ja täitmise tagamise järele;

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele, EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43–48, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2001/1049/oj>.

³ ELT C, C/2024/6560, 12.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6560/oj>.

- R. arvestades, et ombudsman tunnistas märkimisväärseid edusamme eetikareeglite tugevdamisel parlamendis pärast Qatargate'i, kuid väljendas muret nende rakendamise ja jõustamise pärast; arvestades, et ombudsman algatas eraldi uurimise seoses reisikuludega, mida kolmandad isikud on komisjonile alates 2021. aastast maksnud;
- S. arvestades, et läbipaistvus on demokraatliku ühiskonna oluline osa ja oluline vahend korruptsioonivastases võitluses; arvestades, et ELi kodanikel on õigus kõrgeimale läbipaistvuse tasemele, ning arvestades, et vastutuse tagamiseks on väga oluline, et avalikele dokumentidele oleks võimalikult suur juurdepääs;
- T. arvestades, et 2023. aastal suurendas ombudsmani büroo veelgi üldsuse teadlikkust ombudsmani rollist kõrgete tööstandardite säilitamisel ELi administratsioonis ning kodanike õiguste ja põhivabaduste kaitsmisel;
1. kiidab heaks Euroopa Ombudsmani tutvustatud 2023. aasta aruande, mis hõlmab ombudsmani 2023. aasta töö olulisemaid fakte ja arvnäitajaid, ja kiidab selle ladusat esitust;
 2. õnnitleb Emily O'Reillyt tema märkimisväärse töö ja väsimatute jõupingutuste eest demokraatia toetamisel, suurendades ELi institutsioonide, organite ja asutuste vastutust ja läbipaistvust, ning selle tagamise eest, et ELi administratsioon reageerib kodanike muredele;
 3. avaldab tunnustust Euroopa Ombudsmani konstruktiivsele koostööle Euroopa Parlamendiga, eelkõige petitsioonikomisjoniga, ning teiste ELi institutsioonidega;
 4. väljendab heameelt selle üle, et ombudsman avaldas ELi dokumentidele juurdepääsu juhendi, mille eesmärk on suurendada kodanike teadlikkust oma õigusest pääseda juurde dokumentidele ja võimaldada neil kontrollida ELi otsustusprotsessi; on veendunud, et on oluline jätkata kodanikele asjakohase teabe andmist ombudsmani tegevuse rolli ja ulatuse kohta ning ombudsmani mõju kohta ELi institutsioonide arengule;
 5. väljendab heameelt soovitude üle, mis esitati pärast ombudsmani omaalgatuslikku uurimist aja kohta, mis komisjonil kulub dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemiseks; kutsus komisjoni üles täiustama selliste taotluste menetlemist, tegelema süsteemsete viivitustega võimalikult kiiresti ja pidama kinni tähtaegadest, mis on sätestatud määruses (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele; jagab ombudsmani seisukohta, et taotletud dokumendid ja teave on sageli ajatundlikud ja võivad viivituste korral kaotada taotluse esitajate jaoks asjakohasuse; on veendunud, et komisjon peab ennetavalt avaldama dokumente ja statistikat selle kohta, kuidas ta menetleb dokumentidele juurdepääsu taotlusi, kuna selline teave on keskse tähtsusega, et suurendada selles küsimuses läbipaistvust ja tugevdada komisjoni vastutust kodanike ees; rõhutab, et paljude ombudsmani uurimiste keskmes on olnud otsustusprotsessi läbipaistvus, eelkõige seoses lobitööga;
 6. rõhutab, et üldsuse juurdepääs dokumentidele on ELi kodanike põhiõigus ja Euroopa demokraatia nurgakivi; tuletab meelde, et pärast määruse (EÜ) nr 1049/2001 vastuvõtmist toimunud tehnoloogilised ja ühiskondlikud arengud nõuavad selle

vastavusse viimist uue digitaalse kontekstiga; sellega seoses tunnistab vajadust vaadata see määrus läbi ja nõuab tungivalt, et nõukogu alustaks viivitamata konstruktiivseid läbirääkimisi Euroopa Parlamendi ja komisjoniga selle läbivaatamise üle, et neist kolmest peamisest ELi institutsioonist saaks läbipaistvuse ja avaliku vastutuse eeskujud kogu ELis; on kindlalt veendunud, et mis tahes läbirääkimised määruse (EÜ) nr 1049/2001 läbivaatamise üle peaksid põhinema Euroopa Parlamendi poolt juba vastu võetud seisukohal ning et selle kohaldamisala tuleks laiendada kõigile ELi institutsioonidele, organitele ja asutustele, suurendades seeläbi otsustusprotsessi aruandekohustust; tuletab sellega seoses meelde parlamendi seisukohta, et dokument peaks olema mis tahes teabekandjal esitatud andmesisu (paberile kirjutatuna, elektroonilises vormis või heli-, visuaal- või audiovisuaalsalvestisena), mis käsitleb liidu institutsiooni, organi või asutuse vastutusalasse kuuluvaid küsimusi⁴; rõhutab, et on oluline, et institutsioonid oleksid oma suhetes kodanikega läbipaistvad, nagu tunnistas ka ombudsman oma kolmepoolsete läbirääkimiste läbipaistvust käsitlevas uurimises⁵, milles ombudsman mõistis konkreetseid probleeme ja tundlikke küsimusi ELi institutsioonidevaheliste läbirääkimiste süsteemis, kuid kutsus institutsioone üles tegema jõupingutusi selliste probleemide lahendamiseks, et kodanikud saaksid oma demokraatlikke õigusi tõhusalt kasutada;

7. kiidab heaks ombudsmani poolt Euroopa Parlamendile esitatud eriaruande⁶ järeldused aja kohta, mis Euroopa Komisjonil kulub dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste käsitlemiseks, ning on mures ombudsmani hinnangu pärast, et need süsteemsed ja märkimisväärsed viivitused dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemisel komisjoni poolt kujutavad endast haldusomavoli; rõhutab, kui oluline on, et komisjon eraldaks rohkem vahendeid kordustaotluste käsitlemiseks määruse (EÜ) nr 1049/2001 alusel, ning rõhutab vajadust ennetavama läbipaistvuse ja taotlejate suhtes konstruktiivsema lähenemisviisi järele; kutsub komisjoni üles seda olukorda parandama esmajärjekorras, reformides dokumentidele üldsuse juurdepääsu haldamist; tuletab komisjonile meelde Euroopa Parlamendi õigust esitada tema vastu hagi Euroopa Liidu Kohtule aluslepingute rikkumise tõttu ning ootab, et uus volinike kolleegium võtaks selge ja ühemõttelise kohustuse seda olukorda parandada;
8. võtab teadmiseks ombudsmani uurimise selle kohta, mil määral Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjon kohaldavad ELi õigust ning Euroopa Liidu Kohtu otsuseid seoses üldsuse taotlustega juurdepääsuks seadusandlikele dokumentidele; ombudsman rõhutas selles uurimises vajadust tagada üldsuse õigeaegne juurdepääs seadusandlusega seotud dokumentidele ja hõlbustada ELi kodanike osalemist ELi õigusloomeprotsessis; tunnistab, kui oluline on, et kõik institutsioonid käsitleksid dokumentidele juurdepääsu taotlusi õigeaegselt, et suurendada usaldust ELi õigusloomeprotsessi vastu, mis põhineb läbipaistvuse ja üldsuse teabele juurdepääsu peamistel põhimõtetel, nagu on kinnitatud Euroopa Liidu Kohtu praktikas; tuletab meelde, et Euroopa Liidu Kohtu praktika kohaselt võivad ELi institutsioonid

⁴ Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2011. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (uuesti sõnastatud), artikkel 3: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2011-0580_ET.pdf.

⁵ <https://www.ombudsman.europa.eu/et/decision/et/69206>.

⁶ Euroopa Ombudsmani eriaruanne – Euroopa Ombudsmani strateegiline uurimine selle kohta, kui palju aega kulub Euroopa Komisjonil dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemiseks (OI/2/2022/OAM).

seadusandlusega seotud dokumentide avalikustamisest keelduda üksnes erandlikel asjaoludel ning nende põhjendused peavad põhinema konkreetsetel ja käegakatsutavatel faktidel;

9. võtab teadmiseks ombudsmani kavatsuse viia läbi laiem uurimine selle kohta, kuidas komisjon tõlgendab keskkonnateabe ja keskkonda sattuvate heidetega seotud teabe ulatust; on eriti mures selle pärast, et ombudsman tuvastas haldusomavoli seoses komisjoni keeldumisega anda juurdepääs dokumentidele, mis käsitlevad ELi heitkogustega kauplemise süsteemi raames teatatud keraamikatööstuse kasvuhoonegaaside heitkoguseid; peab kahetsusväärseks, et komisjoni lükkas ombudsmani pakutud lahenduse tagasi ega taganud nõutavat läbipaistvust ning jättis täiel määral jõustamata Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1367/2006 (keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes)⁷ ja Århusi konventsiooni kohaldamise; kutsub komisjoni üles tagama kooskõlas ELi õiguse ja sellega seotud Euroopa Liidu Kohtu praktikaga üldsuse juurdepääsu keskkonnateabele ning edendama üldsuse osalemist keskkonnaga seotud otsuste tegemises; tunneb muret selle pärast, et komisjoni keeldumine anda juurdepääs kõikidele taotletud dokumentidele, mis käsitlevad ELi heitkogustega kauplemise süsteemi raames teatatud kasvuhoonegaaside heitkoguseid, laieneb rohkematele tööstusrajatistele kui vaid keraamikatööstus, ning kutsub ombudsmani üles jätkuvalt suurendama teadlikkust uurimiste tulemustest, et suurendada läbipaistvust; tuletab meelde, et märkimisväärne arv Euroopa Parlamendile esitatud petitsioone puudutab keskkonnateabe puudumist või piiratud juurdepääsu sellele;
10. kutsub nõukogu üles võimaldama üldsuse täielikku juurdepääsu õiguslikule arvamusele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta ELi direktiivi⁸ kohta, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus, nagu soovitas ombudsman, kes tuvastas selles küsimuses haldusomavoli;
11. toetab ombudsmani tema tehtud jõupingutustes aidata veelgi rohkem kaasa selle täpsustamisele, mida kujutab endast ELi dokument, ning rõhutab, et ELi institutsioonid peaksid järgima ombudsmani soovitusi, et kohandada oma haldustavasid vastavalt muutuvatele kommunikatsioonivahenditele; rõhutab, et kodanike õigus üldsuse juurdepääsule institutsioonide dokumentidele kehtib nii kirjalike füüsiliste ja elektrooniliste dokumentide kui ka audio- ja audiovisuaalsalvestiste puhul, mis on seotud ELi institutsioonide poliitika, tegevuse ja otsustega, ning tuletab meelde, et tööga seotud tekstisõnumeid ja kiirsõnumeid käsitatakse määruse 1049/2001 kohaselt dokumentidena; peab kahetsusväärseks juhtumeid, kus komisjon ei andnud üldsusele juurdepääsu dokumentidele, mis olid e-kirjade või tekstisõnumite kujul, näiteks seoses ELi mulla-, metsa- ja kliimamuutustega kohanemise strateegiate kavanditega või komisjoni presidendi ja ravimiettevõtte tegevjuhi vahelise teabevahetusega, mis oli seotud COVID-19 vaktsiinide ostmisega;
12. tunnustab ombudsmani pühendumust põhiõiguste kaitsmisele rändega seotud meetmetes; märgib, et ombudsman palus komisjonilt täiendavaid selgitusi selle kohta,

⁷ ELT L 264, 25.9.2006, lk 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1367/oj>.

⁸ ELT L 275, 25.10.2022, lk 33, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj>.

kuidas ta kavatses tagada inimõiguste austamise ELi-Tuneesia vastastikuse mõistmise memorandumis raames, püüdes tagada, et EL täidab oma inimõigustealaseid kohustusi; rõhutab, et kõigil ELi institutsioonidel, organitel ja asutustel on kohustus austada inimõigusi ja põhivabadusi, nagu on sätestatud aluslepingutes ja põhiõiguste hartas;

13. võtab teadmiseks komisjoni otsuse teha koostööd riiklike ja kohalike ametiasutustega, et koostada ELi rahastatavate rändealdusrajatiste põhiõigustele avalduva mõju hinnang pärast ombudsmani asjakohast omaalgatuslikku uurimist; rõhutab, et ka kohalikel elanikel on õigused;
14. väljendab heameelt ombudsmani uurimise üle, mis järgnes Euroopa Parlamendis toimunud Qatargate'i skandaalile; toetab kindlalt ombudsmani järeldusi, et ELi institutsioonid peavad järgima ja tugevdama ELi eetika- ja korrupsioonivastaseid õigusnorme ning et reformide rakendamist parlamendi poolt selles valdkonnas tuleb nõuetekohaselt jälgida ja jõustada kõigil tasanditel; rõhutab, et parlament ja komisjon peavad alati pöörama suurt tähelepanu otsesele ja kaudsele lobitööle, et teha kindlaks lüngad ja nõrkused, mis võivad ohustada läbipaistvust ja vastutust ning suurendada võimalike huvide konfliktide ohtu; väljendab heameelt märkimisväärsete edusammude üle, mida on tehtud seoses Euroopa Parlamendi liikmete kehtiva käitumisjuhendiga usaldusvärsuse ja läbipaistvuse osas, ning julgustab ombudsmani jätkama vajaduse korral selle rakendusprotsessi jälgimist; rõhutab, et eetikareegleid tuleb rangelt järgida, et suurendada kodanike usaldust Euroopa institutsioonide vastu;
15. rõhutab, kui oluline on ELi institutsioonide töös läbipaistvus, hea haldus ning institutsioonide kontroll ja tasakaal;
16. võtab teadmiseks ombudsmani uurimise huvide konflikti ohtude kohta komisjonis, eelkõige Euroopa Kaitsefondi valdkonnas, sealhulgas asjaolu, et komisjon ei pea avalikustama nende ekspertide nimesid, kellega ta Euroopa Kaitsefondiga seotud projektide küsimuses konsulteerib; juhib sellega seoses tähelepanu ombudsmani soovitusel, et komisjon peaks ennetavalt avaldama õiguskontrollikomitee liikmete huvide deklaratsioonid ja vajaduse korral muutma komitee tegevust reguleerivaid asjakohaseid reegleid;
17. võtab teadmiseks ombudsmani üleskutse Euroopa Investeeringupangale (EIP) parandada EIP huvide konflikte käsitlevaid eeskirju ning tugevdada eetika- ja vastavuskomitee järelevalverolli pärast seda, kui EIP asepresidendist sai riikliku tugipanga tegevjuht; julgustab sellega seoses ombudsmani keskenduma jätkuvalt kõigi ELi institutsioonide, asutuste ja organite kõrgemate ametnike ooteaegade ja pöördumise efekti küsimusele, et tagada läbipaistvuse ja avaliku vastutuse vallas kõrgeimad eetikastandardid;
18. väljendab heameelt selle üle, et komisjon muutis oma sisesuuniseid riigihangete kohta, millele ombudsmani uurimine andis positiivse hinnangu ja mis tugevdab võimalike ametialaste huvide konfliktide käsitlemist hankemenetlustes;
19. julgustab komisjoni suurendama jõupingutusi taaste- ja vastupidavusrahastu läbipaistvuse suurendamiseks ning kutsub komisjoni üles parandama taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemist ning jätkata liikmesriikide maksetaotluste esialgsete hinnangute avaldamist;

20. väljendab heameelt ombudsmani otsuse üle algatada omaalgatuslik uurimine komisjoni viivituste kohta seoses ohtlike kemikaalide riskijuhtimisega, mille eesmärk on uurida viivitusi piirangute kehtestamisel konkreetsete kemikaalidega seotud riskide vähendamiseks ja kemikaalide kandmisel selliste ainete loetellu, mille kasutamiseks on vaja eelnevat luba;
21. on mures selle pärast, et ombudsman tuvastas mitu läbipaistvusega seotud probleemi komisjoni suhtluses tubakatööstusega; märgib siiski, et komisjon kohustus täiendavalt hindama oma osakondade kokkupuudet tubakatööstuse lobitööga; tuletab komisjonile meelde, et EL ja kõik selle liikmesriigid on alla kirjutanud Maailma Terviseorganisatsiooni tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsioonile ning seetõttu on nad kohustatud tubaka tarbimise levikut käsitleva rahvatervise poliitika kehtestamisel ja rakendamisel võtma meetmeid, et kaitsta seda poliitikat tubakatööstuse äriliste ja muude erahuvide eest;
22. tuletab meelde ELi institutsioonide tungivat kohustust tagada selliste sõltumatute ja kvalifitseeritud ametnike teenused, kes võetakse tööle avatud viisil ning rahvuste ja keelte vahelise nõuetekohase geograafilise tasakaaluga; juhib tähelepanu sellele, et ombudsman uuris, kuidas Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO) viis ELi avalikku teenistusse uute töötajate töölevõtmise menetluse raames läbi nn eelvalikuteste, ning tegi kindlaks probleemid, mis on seotud selliste testide korraldamisega, mis toimuvad üksnes kaugmeetodil; kutsub EPSOt üles parandama oma värbamismenetlusi, tagades, et tehnilised nõuded ei sea teatavaid kandidaate ebasoodsasse olukorda, ning andma kandidaatidele selget teavet; on arvamusel, et kandidaatidele tuleks soovi korral anda võimalus neil testidel osaleda, viibides füüsiliselt testimiskeskuses, nagu oli tavaks enne COVID-19 pandeemiat;
23. väljendab heameelt asjaolu üle, et 2023. aastal jätkas Euroopa Ombudsmani büroo oma rolli laiemat tutvustamist ja oma töö tutvustamist võimalikult laiale publikule ning osales Euroopa noorteüritusel (EYE2023); rõhutab, kui oluline on ombudsmani poolt komisjoni ja Euroopa Parlamendi osalusel korraldatud arutelu ELi administratsiooni usaldusväärsusraamistiku järgimise üle;
24. kiidab heaks ombudsmani uurimised, mis on algatatud puuetega inimeste kaebuste alusel, ja ergutab tema tööd aktiivse osalejana ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ELi raamistikus; rõhutab, kui oluline on ombudsmani võetud kohustus jälgida ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendamist ELi haldusasutuste poolt, ning nõuab, et kõik ELi institutsioonid pööraksid puuetega inimeste õigustega seotud uurimistes ombudsmani soovitudele võimalikult suurt tähelepanu; tunnustab asjaolu, et ombudsman juhtis 2023. aastal ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ELi raamistikku ja et ta on selle raamistiku liige;
25. rõhutab, et Euroopa ligipääsetavuse akt⁹ võeti vastu 17. aprillil 2019 ja selles sätestatud tähtaeg selle ülevõtmiseks liikmesriikide poolt oli 28. juuni 2022; rõhutab, et Euroopa ligipääsetavuse akti peamine eesmärk oli lihtsustada vähemalt 87 miljoni puuetega inimese elu, hõlbustades nende juurdepääsu muu hulgas ühistranspordile, pangandusteenustele, arvutitele, teleritele, e-raamatutele ja e-poodidele; peab äärmiselt

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta, ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>.

kahetsusväärseks, et kõik liikmesriigid ei suuda ikka veel tagada selle täielikku ja järjepidevat ülevõtmist ning tekivad pidevad viivitused, mida kinnitab komisjoni poolt nende kõigi suhtes algatatud rikkumismenetlus; kutsub ombudsmani üles tõstatama ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ELi raamistikus toimuva üldise tegevuse osana selle väga raske ELi õiguse rikkumise, mis tõsiselt õhnestab puuetega inimeste õigusi, et aidata seda lahendada esmajärjekorras;

26. väljendab heameelt ombudsmani uurimise üle selle kohta, kuidas komisjon kohaldab ELi personalieeskirjades sätestatud reeglit, mis käsitleb lapsetoetuse kahekordistamist, et aidata puuetega lapsi; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni algatuse üle, mille eesmärk on, et kogu ELi administratsioon vaataks läbi kohaldatavad eeskirjad, et tagada kõigi seda liiki toetuse taotluste individuaalne sisuline hindamine;
27. rõhutab, kui tähtis on Euroopa ombudsmanide võrgustik ja selle kaudu igal aastal korraldatavad kohtumised riiklike ja piirkondlike ombudsmanidega, et suurendada veelgi rohkem teadlikkust sellest, mida Euroopa Ombudsman saab Euroopa kodanike heaks teha; julgustab ombudsmani jätkama Euroopa ombudsmanide võrgustiku kaudu osalemist kogemuste ja parimate tavade vahetamises riiklike ombudsmanidega; võtab teadmiseks asjaolu, et Euroopa ombudsmanide võrgustiku 2023. aasta konverentsil keskenduti inimõiguste kaitsele ning tehisintellekti avalikus halduses kasutamise eeliste ja võimalike puuduste käsitlemisele; julgustab kodanikuühiskonna organisatsioone kasutama paremini Euroopa Ombudsmani teenuseid, et kontrollida ELi institutsioone, tagada läbipaistvus ja käsitleda liidu õiguse rikkumise juhtumeid;
28. nõuab tiheda koostöö jätkamist ombudsmani ja Euroopa Parlamendi petitioonikomisjoni vahel, kelle ühine ülesanne on tuua ELi institutsioonid kodanikele lähemale; avaldab suurt tunnustust selle eest, et ombudsman pöörab tähelepanu ja võtab järelmeetmeid seoses kõigi kaebustega, sealhulgas edastab kaebused, mis ei kuulu tema pädevusvaldkonda ja puudutavad ELi õigusaktide kohaldamist, kas mõnele teisele asjakohasele asutusele või Euroopa Parlamendi petitioonikomisjonile; julgustab ombudsmani bürood jätkama sellealaseid jõupingutusi, arvestades, et koostöö petitioonikomisjoniga, õigeaegne teave ja juurdepääs dokumentidele kõigis 24 ELi ametlikus keeles võib suurendada kodanike ja kodanikuühiskonna tõhusat osalemist otsustusprotsessis;
29. väljendab heameelt selle üle, et ELi institutsioonide 2023. aasta heakskiidumäär, nimelt positiivsete vastuste osakaal ombudsmani haldustavade parandamiseks või parandamiseks tehtud ettepanekute koguarvust, oli 81 %, mis tähendab eelmise aastaga võrreldes edasiminekut; on kindlalt veendunud, et liidu institutsioonid, asutused ja organid peavad täielikult ja järjepidevalt järgima kõiki ombudsmani lahendusi, soovitusi ja ettepanekuid;
30. kiidab ombudsmani jätkuvate konstruktiivsete töösuhete eest komisjoni kui selle ELi institutsiooniga, mida ombudsmani enamik uurimisi mõjutab; märgib, et see suhe aitab komisjonil muuta oma haldusmenetlused tõhusamaks ja läbipaistvamaks;
31. tunnustab ja peab kiiduväärseks ombudsmani ja tema büroo jõupingutusi, mida tehakse tema sisemenetluste pidevaks parandamiseks, et tagada kaebuse esitajatele optimaalne kogemus ja kaebuste võimalikult tõhus käsitlemine; julgustab ombudsmani tegema

jõupingutusi, et veelgi parandada oma tegevuse nähtavust, ja väljendab heameelt ombudsmani veebipõhise kaebuste esitamise süsteemi parandamise üle, mis on muutnud selle kasutajasõbralikumaks; väljendab heameelt ombudsmani mitmekeelse veebisaidi üle, mis kajastab ombudsmani võetud kohustust pakkuda abi ELi 24 ametlikus keeles; rõhutab, kui oluline on tagada puuetega inimestele täielik juurdepääs kõigile ressurssidele, mida EL oma kodanikele pakub, eelkõige süstemaatiliste kirjaliku ja suulise tõlke teenuste kaudu, mida pakutakse kõigile ametlikele keeltele, sealhulgas viipekeelele;

32. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon ja petitsioonikomisjoni raport nõukogule, komisjonile, Euroopa Ombudsmanile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning liikmesriikide ombudsmanidele või samalaadsetele pädevatele organitele.

SELETUSKIRI

Euroopa Ombudsmani 2023. aasta tegevust käsitlev aastaaruanne esitati 18. aprillil 2023. aastal ametlikult Euroopa Parlamendi presidendile Roberta Metsolale ning ombudsman Emily O'Reilly tutvustas 4. septembril 2024. aastal Brüsselis aruannet petitsioonikomisjonile.

Ombudsmani pädevused on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklites 24 ja 228. ELi toimimise lepingu artiklis 24 ning ELi põhiõiguste harta artiklis 43 on sätestatud Euroopa Ombudsmanile kaebuse esitamise õigus. ELi toimimise lepingu artikli 228 kohaselt on Euroopa Ombudsman, kelle valib Euroopa Parlament, volitatud igalt liidu kodanikult või igalt füüsiliselt või juriidiliselt isikult, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, vastu võtma kaebusi haldusomavoli juhtude kohta liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses, välja arvatud Euroopa Liidu Kohus, kui see tegutseb õigusemõistjana.

Veel üks ombudsmani rolliga tihedalt seotud õiguslik alus on ELi põhiõiguste harta artikli 41 lõige 1, milles toonitatakse, et „igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul“.

Euroopa Ombudsman aitab inimesi, ettevõtteid ja organisatsioone, kes puutuvad ELi administratsiooniga suhtlemisel kokku probleemidega, käsitledes saadud kaebusi ning edendades head haldustava, tuvastades ennetavalt laiemaid süsteemseid probleeme ELi institutsioonides. Kui ombudsman ei saa laekunud kaebusi uurida, püüab tema büroo aidata kõiki abiotsijaid, näiteks andes neile nõu muude õiguskaitsevõimaluste kohta.

Euroopa Ombudsmani poole pöördus 2023. aastal 17 550 kodanikku, kellest 14 423-le anti nõu ombudsmani veebisaidil oleva interaktiivse juhendi kaudu ning ülejäänud 735-le teabenõudele vastasid ombudsmani teenistused ning 2 392 pöördumist käsitles ombudsman kaebustena.

Ombudsmani poolt 2023. aastal menetletud 2 392 kaebusest kuulus 886 ombudsmani pädevusse ning 1 506 jäi ombudsmani pädevusalast välja.

Euroopa Ombudsman menetles 2023. aastal 1 506 kaebust, mis ei kuulunud tema pädevusse, peamiselt seetõttu, et need ei olnud seotud ELi administratsiooni tööga. Üle 40 % sellistest kaebustest laekus Hispaaniast, Poolast ja Saksamaalt. Kodanikud esitasid ombudsmanile kaebusi võrdse kohtlemise või diskrimineerimise, kohtuasjade, tarbijakaitse, panganduse ja halduse läbipaistvusega seotud küsimustes. Ombudsmani pädevusalast välja jäävad kaebused käsitlesid peamiselt probleeme, mis olid seotud riiklike, piirkondlike või kohalike ametiasutuste, valitsuste ning avalikke teenuseid osutavate asutustega ning riiklike või rahvusvaheliste kohtutega (nt Euroopa Inimõiguste Kohus). Mõned pädevusalast välja jäävad kaebused olid suunatud ELi institutsioonide vastu, kuid olid seotud kas poliitilise või seadusandliku tegevusega.

Pädevusalast välja jäävate kaebuste puhul selgitas ombudsman oma volitusi ja soovitas kaebuse esitajatel pöörduda teiste asutuste poole, kes võiksid aidata, näiteks juhatais ombudsman kaebuse esitajaid riiklikesse ja piirkondlikesse ombudsmani institutsioonidesse, ELi institutsioonidesse (peamiselt Euroopa Komisjoni ja Euroopa Parlamenti) ning võrgustikesse, nagu SOLVIT ja Euroopa tarbijakeskused. Kaebuse esitajatel, kes ei olnud

rahul teatud ELi õigusaktidega, soovitas ombudsman pöörduda Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjoni poole.

Ombudsman algatas 2023. aastal 398 uurimist, millest 393 põhinesid kaebusel ja viis olid omaalgatuslikud, ning lõpetas 372 uurimist (369 kaebusel põhinevat ja 3 omaalgatuslikku uurimist).

Enamik ombudsmani uurimisi puudutas komisjoni (250 uurimist ehk 62,81 %) ning järgmistel kohtadel olid Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO) (47 uurimist ehk 11,81 %), Euroopa Parlament (16 uurimist ehk 4,02 %) ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) (11 uurimist ehk 2,76 %). Ülejäänud jagunesid järgmiselt: Euroopa Pettustevastane Amet (7 uurimist ehk 1,76 %), Euroopa Liidu Nõukogu (7 uurimist ehk 1,76 %), Euroopa Andmekaitseinspektor (6 uurimist ehk 1,51 %), Euroopa välisteenistus (6 uurimist ehk 1,51 %), Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (5 uurimist ehk 1,26 %), muud ELi ametid (33 uurimist ehk 8,27 %) ning muud ELi institutsioonid või organid (12 uurimist ehk 3,01 %).

Euroopa Ombudsmani 2023. aastal lõpetatud uurimiste puhul, mille institutsioon lahendas 206 juhtumi puhul (55,4 %), 99 juhtumi puhul (37 %) haldusomavoli ei leitud ning ombudsman tuvastas haldusomavoli 27 juhtumi puhul (7,3 %) ja institutsioon nõustus soovitusega.

Euroopa Ombudsmani 2023. aastal lõpetatud juhtumite uurimine kestis keskmiselt alla kuue kuu. 203 juhtumit (54 %) lõpetati kolme kuu jooksul, 114 juhtumit (31 %) lõpetati 3–12 kuu jooksul, 40 juhtumit (11 %) lõpetati 12–18 kuu jooksul ja ainult 15 juhtumit (4 %) lõpetati rohkem kui 18 kuu pärast.

Heakskiidumäär (positiivsete vastuste protsent ombudsmani esitatud ettepanekute koguarvust) 2023. aastal, mis hõlmab 2022. aastal lõpetatud juhtumeid, oli 81 % juhtumitest. Ombudsman tegi ELi institutsioonidele haldustavade parandamiseks või täiustamiseks 83 ettepanekut, millest 67-le reageerisid nad positiivselt.

Ombudsmani poolt 2023. aastal lõpetatud uurimiste kolm peamist mureküsimumust olid läbipaistvus ja vastutus (34,2 %), teeninduskultuur (21,5 %) ja töölevõtmine (15,3 %). Muud probleemid hõlmavad personaliküsimuste head haldamist, kaalutusõiguse nõuetekohast kasutamist (sealhulgas rikkumismenetlustes), rikkumismenetluste nõuetekohast haldamist, põhiõiguste austamist, menetlusõiguste austamist, toetusi, hankeid, lepinguid, eetikat, üldsuse osalemist ELi otsustusprotsessis ja usaldusväärset finantsjuhtimist.

Lisaks ombudsmani põhitööle seoses kaebustega teeb ombudsman ka laiemaid strateegilisi uurimisi ja algatusi ELi institutsioonide süsteemsete probleemide kohta. Oma 2023. aasta strateegilise töö raames viis ombudsmani büroo ellu strateegilisi uurimisi ja tegi strateegilisi algatusi mitmesugustel teemadel.

- **Dokumentidega tutvumine**

Üldsuse juurdepääs dokumentidele on põhiõigus, mis tagab ELi institutsioonide läbipaistvuse ja legitiimsuse. Üldsuse otsitavad dokumendid ja teave on sageli ajatundlikud ning viivituste korral võivad need taotluse esitaja jaoks muutuda väheoluliseks. Ombudsmani 2023. aasta omaalgatuslikus uurimises aja kohta, mis Euroopa Komisjonil kulub dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste käsitlemiseks,

leiti, et esineb süsteemseid ja märkimisväärseid viivitusi, eelkõige sellega seoses, kuidas komisjon menetleb taotlusi vaadata läbi esialgsed otsused juurdepääsutaotluste kohta, ning et sageli ei järgi ta kohaldatavates õigusaktides sätestatud tähtaegu märkimisväärses ulatuses. Ombudsman järeldas, et märkimisväärsed süsteemsed viivitused ja komisjoni suutmatust pidada määruses (EÜ) nr 1049/2001 sätestatud tähtaegadest kinni kujutavad endast haldusomavoli. Pärast uurimist palus ombudsman Euroopa Komisjonil tegeleda süsteemsete viivitustega, mis esinevad dokumentidele, eelkõige kordustaotlustele juurdepääsu taotluste käsitlemisel. Lisaks saatis ombudsman Euroopa Parlamendile eriaruande, milles palus toetust, et panna komisjon ombudsmani soovitusel kohaselt meetmeid võtma. Raportit arutati Euroopa Parlamendi liikmetega kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonis.

Ombudsman algatas omaalgatusliku uurimise selle kohta, kuidas Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjon menetlevad taotlusi üldsuse juurdepääsuks seadusandlikele dokumentidele. Uurimine puudutab eelkõige selliste taotluste menetlemiseks kuluvat aega ja seda, kuidas institutsioonid kohaldatavad erandeid ELi õigusaktidest, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu, et seda keelata. Ombudsman püüdis tutvuda institutsioonide valduses olevate dokumentidega, mis on seotud üldsuse juurdepääsu taotlustega dokumentidele, mis puudutavad digiturgude õigusakti, ELi heitkogustega kauplemise süsteemi direktiivi ja miinimumpalga direktiivi.

Uurimises „Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) poolt dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste käsitlemiseks kulunud aeg“ tuvastas ombudsman probleeme seoses Frontexi tavade ja selliste taotluste käsitlemisel, mida amet peab ebatäpseks või mis puudutavad suurt hulka dokumente või mahukaid dokumente. Ombudsman leidis, et see kujutab endast haldusomavoli, ja esitas Frontexile soovitusel see tava lõpetada.

Ombudsman uuris ka ELi nõukogu otsuste tegemise läbipaistvust seoses sanktsioonidega, mis on seotud Venemaa sissetungiga Ukrainasse. Võttes küll teadmiseks nõukogu selgituse selle kohta, miks ta ei saa ennetavalt kättesaadavaks teha rohkem dokumente sanktsioonide vastuvõtmise kohta, julgustas ombudsman nõukogu jätkama jõupingutusi üldsuse piisavaks teavitamiseks piiravatest meetmetest võimalikult suures ulatuses.

Uurimises, mis puudutas keskkonnaalaseid otsuseid, kritiseeris ombudsman komisjoni keeldumist andmast juurdepääsu dokumentidele, mis käsitlevad ELi heitkogustega kauplemise süsteemi raames teatatud keraamatööstuse kasvuhoonegaaside heitkoguseid; Ombudsman kavatses korraldada laiema uurimise selle kohta, kuidas komisjon tõlgendab keskkonnateabe ja keskkonda sattuvate heidetega seotud teabe ulatust, võttes arvesse keskkonnaalaste otsuste tegemise läbipaistvuse tagamise erilist tähtsust.

Lisaks avaldas ombudsman 2023. aastal juhendi ELi dokumentidele juurdepääsu kohta, et suurendada kodanike teadlikkust ja arusaamist sellest üldsuse õigusest ning võimaldada neil kontrollida ELi otsustusprotsessi. Lisaks aitas ombudsman selgitada, mida kujutab endast ELi dokument, kritiseerides komisjoni esialgset suutmatust lisada juurdepääsutaotluse kohaldamisalasse konkreetseid e-kirju.

- **Põhiõigused**

2023. aastal alustas ombudsman omaalgatusliku uurimise selle kohta, kuidas Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) täidab oma põhiõigustealaseid kohustusi seoses

otsingu- ja päästetegevusega. Uurimise käigus keskenduti sellele, kuidas Frontex tagab põhiõiguste austamise otsingu- ja päästeoperatsioonide ajal Vahemerel, viies läbi oma seiretegevust ja ühiseid mereoperatsioone liikmesriikide ametiasutustega. Uurimine tuvastas puudusi selles, kuidas Frontex reageerib merehädalukordadele, millesse ta sekkub, ning nende puuduste kõrvaldamiseks tegi ombudsman Frontexi töö kohta mitmeid soovitusi.

Omaalgatusliku uurimise käigus, mille eesmärk oli hinnata, kuidas Euroopa Komisjon tagab põhiõiguste austamise ELi rahastatavates rändehaldusrajatistes Kreekas, tuvastas ombudsman probleeme seoses sellega, kuidas komisjon on täitnud oma kohustust tagada, et rändajate ja varjupaigataotlejate majutamiseks rajatud mitmeotstarbelised vastuvõtu- ja isikutuvastuskeskused (MPRICid) vastavad põhiõiguste standarditele. Uurimise käigus tehti samuti kindlaks probleemid seoses rändehalduse rakkerühma läbipaistvusega. Komisjon moodustas selle rakkerühma, et parandada tingimusi ja teha lõpp ülerahvastatusele rändajate vastuvõtukeskustes. Ombudsman tegi ettepanekuid nende probleemide lahendamiseks ja pidas tervitatavaks komisjoni otsust teha koostööd kohalike omavalitsustega, et koostada Kreeka rändehaldusrajatiste poolt põhiõigustele avalduva mõju hinnang, see hinnang avalikustada ja vaadata see korrapäraselt läbi.

Oma strateegilise töö raames küsis ombudsman Euroopa Komisjonilt samuti lisateavet 2023. aasta juulis ELi ja Tuneesia vahel allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumiga seotud kohta, eelkõige selle kohta, kuidas komisjon kavatses tagada inimõiguste austamise lepingust tulenevates rändega seotud meetmetes.

2023. aastal viis ombudsman lõpule algatuse, milles uuriti, kuidas Euroopa Liidu Varjupaigaamet täidab oma põhiõigustega seotud kohustusi ja tagab vastutuse võimalike põhiõiguste rikkumiste eest, ning tegi ettepanekuid tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks.

- **Eetikaküsimused**

2023. aastal uuris ombudsman huvide konfliktide riske sellistes valdkondades nagu Euroopa Kaitsefond. Ombudsman algatas uurimise selle kohta, kuidas komisjon tagab huvide konflikti puudumise Euroopa Kaitsefondi projektiettepanekuid hindavate välisekspertide seas, sest vastupidiselt ELi rahastuse saamiseks mõeldud ettepanekute hindamise üldisele tavale ei pea komisjon avalikustama nende ekspertide nimesid, kellega ta nende projektide puhul konsulteerib. Ombudsman küsis komisjonilt, kuidas komisjoni töötajad hindavad ja kontrollivad ekspertide endi kinnitusi, kui sageli on tuvastatud huvide konflikte, kas komisjonil on suuniseid selle kohta, millal võib eksperte võimalikest huvide konfliktidest hoolimata alles hoida, ning kuidas komisjon tegeleb välistest allikatest pärit huvide konflikte käsitlevate hoiatustega.

Euroopa Komisjoni ja tubakatööstuse esindajatega suhtlemise läbipaistvust käsitleva strateegilise uurimise käigus tuvastas ombudsman, et komisjon ei suutnud pidada ja teha kättesaadavaks tubakavaldkonna huvirühmade esindajatega peetud kohtumiste protokolle ning tagada kõigis peadirektoraatides süsteemne hindamine selle kohta, kas tubakatööstuse esindajatega on vaja korraldada võimalikke kohtumisi. Ombudsman leidis, et komisjoni suutmatust tagada terviklik lähenemisviis tubakatööstuse esindajatega peetavate kohtumiste läbipaistvusele kujutab endast haldusomavoli. Ombudsman pidas

aga tervitatavaks komisjoni kohustust täiendavalt hindama oma osakondade kokkupuudet tubakatööstuse lobitööga;

Euroopa Parlamendi eetika- ja läbipaistvusraamistiku parandamine oli veel üks ombudsmani mureküsimusi ning parlamendiga korraldati mitu mõttevahetust selle kohta, kuidas parlamendi eetikareegleid reformida. Ombudsman andis oma panuse ka parlamendi presidendi Roberta Metsola esitatud 14 punktist koosnevasse reformiettepanekusse. Ombudsman tunnustas reeglite tugevdamisel tehtud märkimisväärseid edusamme, kuid märkis, et ei ole selge, kuidas Euroopa Parlament uusi reegleid jälgib ja jõustab.

Ombudsman tegi strateegilise algatuse selle kohta, kuidas komisjon tegeleb kolmandate isikute makstavate reisikulude ja majutuse pakkumisega ärireiside raames. Ombudsman püüdis kindlaks määrata selle tava ulatust ja seda, kuidas komisjon kontrollib huvide konflikti puudumist, kui kolmandad isikud katavad komisjoni töötajate kulud, ning saada komisjonilt selgitusi selle kohta, kuidas ta tagab, et tema peadirektorid täidavad oma kohustust avaldada õigeaegselt teavet lobikohtumiste kohta. Ombudsman tegi kindlaks, et enda kinnituste süsteem on haavatav, ning julgustas komisjoni kaaluma täiustusi, et tagada nõuete täitmine.

- **Vastutus otsustusprotsessis**

Ombudsman algatas omaalgatusliku uurimise, mis keskendus Euroopa Komisjoni riskijuhtimise rollile seoses ohtlike keemiliste ainete ELis ning eelkõige ajale, mis kulub ainete kandmiseks lubatud ainete loetellu ja piirangute kehtestamiseks, et maandada riske. Uurimise algatamine on jätkuks ombudsmani 2022. aastal korraldatud avalikule konsultatsioonile läbipaistvuse ja vastutuse kohta ELi keskkonnaalaste otsuste tegemisel, kuna vastajad tuvastasid mitmesuguseid probleeme, mis kahjustavad võimet otsustusprotsesse jälgida või neisse panustada. Ombudsman esitas komisjonile mitu küsimust, mille eesmärk on määrata kindlaks viivituste ulatus ja põhjused.

Ombudsman viis ellu strateegilise algatuse, mis käsitles läbipaistvust ja aruandekohustust ELi taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisel. Algatuses vaadeldi riiklike taaste- ja vastupidavuskavade läbipaistvust, taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud avaliku teabe ja kommunikatsioonistrateegiaid ning fondide järelevalvet.

Ombudsman viis ellu strateegilise algatuse selle kohta, kuidas Euroopa Ravimiamet (EMA) tagab ELi müügiluba taotleivate ravimite kliiniliste uuringute andmete ennetava läbipaistvuse. Ombudsman pidas kiiduväärseks EMA tehtavaid jõupingutusi ennetava avaldamispoliitika täielikuks taaskäivitamiseks ja julgustas jagama üldsusega võimalikult kiiresti teavet taaskäivitamise järgmiste etappide võimaluste kohta.

Ombudsman käivitas samuti strateegilise algatuse, et uurida, kuidas Euroopa Komisjon tagab läbipaistvuse ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogianõukogus (TTC), mis on ELi ja USA foorum, kus koordineeritakse lähenemisviise kaubandus-, majandus- ja tehnoloogiaküsimustes ning süvendatakse Atlandi-üleseid kaubandus- ja majandussuhteid.

- **Personaliküsimused**

Pärast märkimisväärse arvu kaebusi selle kohta, et Euroopa Personalivaliku Amet (EPSO) kasutas valikumenetlustes kaugteste ELi ametnike töölevõtmiseks, viis ombudsman 2023. aastal läbi omaalgatusliku uurimise, et tõstatatud küsimusi uurida. Mitu kandidaati kaebas testide ja katsete üle, eelkõige seoses nõudega, et testid peavad toimuma üksnes kaugmeetodil. Nad viitasid testide ja katsetega seotud tehnilistele probleemidele ning EPSO ja tema töövõtja abi saamisega seotud probleemidele.

Ombudsmani uurimise käigus tuvastati mitmesuguseid probleeme seoses sellega, kuidas EPSO kaugteste korraldas ja jälgis, sealhulgas seoses kehtestatud nõuetega. Uurimise käigus tuvastati samuti puudusi EPSO poolt taotlejatele ja kandidaatidele esitatud teabes, ja selles, kuidas EPSO menetles kaebusi ning muutis testide ja katsete ajakava. Ombudsman tegi EPSO-le parandusettepanekuid.

Ombudsman juhtis eraldi strateegilises algatuses komisjoni tähelepanu teabele, mida ta annab edututele taotlejatele riigihanke- ja toetusmenetluste raames. Eelkõige palus ombudsman komisjonil anda edututele taotlejatele selgemat teavet nende käsutuses olevate sisemiste õiguskaitsevahendite ja vajaduse kohta neid kasutada enne ombudsmani poole pöördumist. Olles rahul komisjoni vastuse tulemustega, lõpetas ombudsman algatuse 2023. aastal.

Euroopa ombudsmanide võrgustik

Euroopa ombudsmanide võrgustik (ENO) on mitteametlik võrgustik, mida koordineerib Euroopa Ombudsman ja kuhu kuulub üle 95 büroo kogu Euroopast, samuti Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjon. 2023. aastal toimunud ENO iga-aastasel konverentsil keskenduti inimõiguste kaitsel ja arutati ombudsmanide rolli kahju paljastamisel, inimeste õiguste kaitsmisel ja haldusametuste vastutusele võtmisel. ENO arutas ka tehisintellekti (AI) kasutamist avalikus halduses ning tervitas Bosnia ja Hertsegoviina inimõiguste ombudsmani institutsiooni ühinemise puhul võrgustikuga.

Suhted Euroopa Parlamendiga

2023. aastal jätkas Euroopa Ombudsman tihedat koostööd Euroopa Parlamendiga, tutvustas ombudsmani büroo tööd ning arutas lisaks mitmel parlamendikomisjoni kuulamisel ja arvamuste vahetusel parlamendis algatatud usaldusvääruse ja läbipaistvuse reforme. Septembris saatis ombudsman Euroopa Parlamendile eriaruande Euroopa Komisjoni süsteemsete viivituste kohta dokumentidele juurdepääsu taotluste käsitlemisel. 2023. aastal osales ombudsmani strateegiliste uurimiste rühma liige petitsioonikomisjoni korraldatud iga-aastasel puuetega inimeste õigusi käsitleval seminaril arutusel ELi institutsioonide jõupingutuste üle tagada tõhus teabevahetus puuetega inimestega ja nende kohta antav teave. Petitsioonikomisjoni esimees Dolors Montserrat osales ka paneelarutelul Euroopa ombudsmanide võrgustiku (mille liige petitsioonikomisjon on) iga-aastasel konverentsil, kus keskenduti ELi valimistele ja Euroopa Ombudsmani valimisele.

ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon

ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ELi raamistiku liikmena pööras ombudsman suurt tähelepanu sellele, kuidas ELi administratsioon ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendab.

Lisaks tegeles ombudsman 2023. aastal puuetega inimeste õigustega seotud mitme uurimisega. Veebruaris lõpetas ombudsman uurimise selle kohta, kuidas Euroopa Komisjon kohaldab ELi personalieeskirjades sätestatud reeglit, mis käsitleb lapsetoetuse kahekordistamist puuetega laste hooldamisel abistamise eest, ning palus komisjonil lähenemisviisi muuta. Ombudsmani büroo tutvustas puuetega inimeste õigustega seotud tegevust kogu 2023. aasta jooksul mitmel üritusel, sealhulgas viiendas puuetega inimeste Euroopa Parlamendis.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Cabinet Member of the European Ombudsman

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

Kui füüsilised isikud on loetelus märgitud nimeliselt, ametikoha järgi või mõlemal moel, kinnitab raportöör, et on esitanud asjaomastele füüsilistele isikutele Euroopa Parlamendi andmekaitseteate nr 484 (<https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do>), milles on määratletud nende isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatavad tingimused ja sellise töötlemisega seotud õigused.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	14.11.2024
Lõpphääletuse tulemus	+ : 31 - : 2 0 : 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Peter Agius, Fredis Beleris, Alexander Bernhuber, Alma Ezcurra Almansa, Gheorghe Falcă, Isilda Gomes, Sandra Gómez López, Paolo Inselvini, Sebastian Kruis, Alexandra Mehnert, Ana Miranda Paz, Lefteris Nikolaou-Alavanos, Cynthia Ní Mhurchú, Valentina Palmisano, Pina Picierno, Bogdan Rzońca, Marcin Sypniewski, Pál Szekeres, Jana Toom, Nils Ušakovs, Ivaylo Valchev, Maria Zacharia
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Alex Agius Saliba, Gordan Bosanac, Annalisa Corrado, Rosa Estaràs Ferragut, Fabrice Leggeri, Nikos Pappas, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud parlamendiliikmed kodukorra art 216 lg 7 alusel	Angéline Furet, Jagna Marczułajtis-Walczak, Andrey Novakov, Rosa Serrano Sierra

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

31	+
ECR	Paolo Inselvini, Bogdan Rzońca, Ivaylo Valchev, Kosma Zlotowski
ESN	Marcin Sypniewski
PPE	Peter Agius, Fredis Beleris, Alexander Bernhuber, Rosa Estaràs Ferragut, Alma Ezcurra Almansa, Gheorghe Falcă, Jagna Marczułajtis-Walczak, Alexandra Mehnert, Andrey Novakov
PfE	Angéline Furet, Sebastian Kruijs, Fabrice Leggeri, Pál Szekeres
Renew	Cynthia Ní Mhurchú, Jana Toom
S&D	Alex Agius Saliba, Annalisa Corrado, Isilda Gomes, Sandra Gómez López, Pina Picierno, Rosa Serrano Sierra, Nils Ušakovs
The Left	Valentina Palmisano, Nikos Pappas
Verts/ALE	Gordan Bosanac, Ana Miranda Paz

2	-
NI	Lefteris Nikolaou-Alavanos, Maria Zacharia

0	0

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu